

omittit: in utriusque scriptis nulus erat historicus Christi locus.

Suetonius et Tacitus silent de miraculis Christi, quanquam Christi ipsius et christianorum meminerint. Ergo, inquit Tacitus, Annal. I. XV, c. 44, aboloendo rumor (urbis a seipso incensu), Nero subdidit reos, et quasi-sitissimus penis ad fecit quos per flagitia inviso vulgus christianos appellabat. Auctor nominis ejus Christus Tiberio imperante per procuratorem Pontium Pilatum supplicio affectus erat. Repressaque in presens extititibus superstitio rursus eruperat, non modo per Judentam originem hujus mali, sed per urbem etiam, quod cuncta undique atrocitas et pudenda constabant celebrantur. Igilius primi correpti, qui fabebant, deinde indicio eorum multitudine ingens, haud perinde in criminis incendiis, quam odio humani generis convicti sunt. Hinc certe concludi aliquid non potest, nisi Tacitus de christianis non minus oscitante scripsisse quam de historiis et religione Judaeorum Histor. I. V, ubi tot ferme errores quot verba habentur. Videlicet cum à Romanis, presertim litteratis et Philosophis, religiones omnes externas contemnerent, nullo loco habita fuit praeceteris religio christiana orta apud Judaeos gentem invisa, et excidio recenti infamie, instituta ab homine probroso morte affecto, legibus Imperatorum proscripta, hominibus ambitioni, libidini, luxuria, impiactioni deditis nullis, illecebris commendata. Iis occupatus praejudicauit Tacitus sententiam de christianis tali ex vallis vulgi rumoribus, nullumque studiū attulit ut secum, quam odio generis humani convictam existimat, penitus cognoscere. Totum hunc Taciti locum probis et calumniosum referunt esse nemo non videt. Qui enim ferat christianos exhiberi veluti homines per flagitia invisos, corum religionem dici superstitionem extitibilem, atrocem, pudendam? Christianorum mores et doctrinam alter pingebat Plinius junior Taciti amicus, qui proprio iudicio usus, nihil in christianorum disciplina nisi pietati ac honestatim consonum se reprehendisse ad Trajanum referebat. De Christi et Apostolorum miraculis silere debuit Tacitus ita iniquū in christianos affectus, de illis ne inquirere quidem dignatus est, et similia esse existimavit prodigiis illis que per fraudem et imposturam ubique recepta videbat: eoque huberius in contempsit, quod Iudei, à quibus christiani tūnū non secernebant, pro gente stolidē credulā et superstitione maxima obnoxia passim haberentur, ex quo illud Horatii dictum, Credat Iudeus Apella. Jam vero silentium, quod hujusmodi causas habent, veritatis factorum Evangeliorum nihil obessa manifestum est.

Duo ali ejusdem atatis scriptores de Christianorum rebus loquū debuisse videntur Lucianus et Plutarchus. Ille equidem semel et iterum de Christianis mentionem inicit, sed pro more suo leviter et jocando, ita ut satis appareat illum nullum in re expendenda operam posuisse. Philosophia Epicuri adductus religiones omnes, illam ipsam quam profitebatur, palam irridebat: ab hujuscemodi homine grave ali- quod et latum cognita causa de Christianis iudicium

non expectaveris. Plutarchum quod attinet, virum gravem et sapientem, mirari subit in tot operibus historicis, philosophicis, moralibus, ne Christianorum nomen quidem inventari, cum tamē ille Roma eo tempore scriperit quo omnibus notissima erat religio Christiana. Verosimile est preconceptis quibusdam opinioribus, litterarum studio, aut alii quāvis ratione ab expendenda Christianā religione deterritum fuisse, atque idē penitus de illā siluisse, ne quod satis explorare non habeat temerē condemnare vel approbare videatur. Interim silentium illud indicat, ut quidem arbitramur, laudandum potiusquam vituperandum a Plutarcho fuisse religionem Christianam, si suam illē mente aprire voluerit. Multa etenim occurserunt poterunt, cum scriptis publicis Christianae fidei in quam sevilebant Imperatores favere noluerit vel ausus non sit, cur verū illam insectacut non fuerit, quamvis antiquis ipse superstitutionibus addictus, non alia excoigitari potest ratio, nisi quid in novā illā religione nihil reprehensione aut vituperio dignum animadverteret.

Ad tertium, respondemus ex solis religionis Christianae monumentis cum historiā sive profana sive ecclesiastica conjugatis, pronuntiari possit de veritate factorum evangelicorum, adeoque parvi referre scire utrum et quid oīm scripserint Iudei et Paganī. 4^a Christi et Apostolorum miracula, tūm in liberis novi Testamenti, tūm in ceteris atatis illius monumentis tot probationibus confirmatae exhibentur, ut manifestè apparent non potuisse illa firma aliquo argumento unquam impugnari. Ubi factum aliquod obscurum aut verisimile in controversia venit, cohibendum est assensu donec expensa fuerint momenta omnia in utramque partem allata; at pars alterutra argumenta certa et evidenter afferat, statim oritur firma persuasio, etiam non auditā parte alterā: cognitā enim et semel perceptā veritate, quidquid adversus illam obiecti potest ignorare et contemnere licet. 2^a Probabile est nullum à Judeis primo vel secundo Ecclesiae seculo libro alienum ponderis adversus historiam evangelicam vulgatum fuisse. Si quis enim tunc exitisset, etiam non apud Judaeos existet, non secūs ac libri alii posterioribus seculis adversus Christianos exarati, eoque diligenter studio asservatus ab iis fuisse, quod majorē sibi fidem et auctoritatem vindicaret. Deinde libri illius vestigia aliqua apud scriptores Christianos deprehenderentur, et ex controversia statu, ex disputationis serie, ex Christianorum responsibus precipuas Judaeorum objections colligeremus: at nullibz, neque in liberis novi Testamenti, neque in dialogo Justini cum Tryphonie Judgeo, neque apud Celsum qui Judaeum disputantem inducit, neque etiam in posterioribus Judaeorum scriptis polemicis videmus negata ab iis aliquando fuisse Christi miracula prater resurrectionem et ascensionem; qui potius ex parte disertis agnoscent et tribunt magis et arcans artibus quas Christus in Egypto didicerat. Judaeorum hanc in rem testimonia videat apud doctissimum Bullet, *Histoire de l'Établissement du Christianisme*. Denique si ipsa Apo-

stolorum estate Judaei scriptis editis miracula Christiana invicte confutantur, cur religio Christiana vi et ratione simul oppressa statim non evanuit? cur libri Christianorum mendaces et fabulosi magnam ubiqui auctoritatem obtinuerint, dum Judaeorum scripta veracissima ita perierunt, ut ne illorum quidem nomen et memorie supersit? 3^a Adversis Christianam religionem stylum exacerbarunt Celsus, Porphyrius, Hierocles, Julianus, quorum scripta interierunt, sed fragmenta plurima extant apud Origensem, Hieronymum, Eusebium, Cyrillum Alexandrinum, qui eos deedita operā confutaverunt; et ex iis fragmentis facilē dicogetur quis fuerit motus inter Paganos et Christianos controversie status. Jam vero nūdum apparat confutata aut negata fuisse ab adversariis Christi miracula, constat illa ab ipsis fuisse admissa, ut alii diximus, ne alter impugnari solita quām accusatione magie et exemplis similium prodigiōrum ab Esculapio, Apolline, Baccho, Apollonio Thyanco, etc., editorum: quod quidem diffinitionis genus quā magis infirmum est, eō magis probat sola rei evidētia coactos fuisse Paganos ut ne miracula Christiana negarent. Nec vero supponi potest ab Apologistis vel conficta fuisse illa Paganorum dicta, vel saltem consulū praetermissas gravioris operae objections. Quo enim tempore Origenes, Cyrillus et alii defensiones vulgabant, in omnibus manibus versabantur libri quos confutantes suscepient, ingensque et sibi ipsi et cause Christiana dedecus crebassent, nisi sincerā fide adversariorum sententias et verba ipsa retulissent. Nihil etiam ab iis, quod aliejuis momenti esset prætermissum fuisse hinc pateat quid omnes fermō recentiorum incredulorum difficultates in illi Celis, Porphyrii et Juliani fragmentis, tanquam ex companiis impatiatis armamentario deproprieat sint. Quod vero in objectione additur, invidis Christianorum artibus periles libri a Paginis conscripti, id nec verum, nec probabile est. Malā fide assertur nulla jam extare vestigia operarū, quibus impugnabatur religio. Quid enim sunt liber S. Irenei adv. Heres, Justini Apologiae, et Dialogus cum Tryphonie Judgeo; octo libri Origensis in Celsum; Minutii, Felicis, Tertulliani, Arnobii, Lactantii opera, etc.? Quid Eusebii Cesareensis *Præparatio et Demonstratio evangelica?* Nonne in iis exponunt simul et confutant incredulorum ipsa eorum estate viventiam difficultates, eodem prorsus quas prōponunt hodie Deiste?

At nonne suspicari licet à PP. corruptas mutilatas fuisse adversariorum objections? — Resp. minime gentium. 1^a Non legitur unquam Patribus expribita fuisse hinc infidelitas. 2^a Videmus illos pedetim adversariorum vestigia sequi, objections ipsa eorum verbis expressas laudare; ita Origenes adversus Celsum, S. Cyrilus contra Julianum. 3^a Quis credit a Patribus tentatam fuisse depravationem detectu tam faciliu et apertam? Intendebant religionis defensores eam in animis credentium confirmare, et insinuare non credentibus; atqui, nūdum finem optatum promovisset, à contrario omnes animos abali-

nasset, pinguis hæc astutia, quā de levioribus difficultatibus triumphus agitur, at de gravioribus sicut ergo, etc.

Saltem ut quid opera ipsa non comparent, nisi quid à Christianis suppressa sint? — Resp.: 1^a Ut quid tot opera SS. PP. amissa dolet Ecclesia, licet illi diligenter certe quām scriptis adversariorum asservandis invigilaverit? 2^a Si adhucset illud, quod inter Christianos fingitur, haec opera compacte defendi propositionum, qui contigit neminem Haeresiū aut Apostatarum illud prodidisse? Quarē SS. PP., quos latere non potuit, subtuliora Paganorum argumenta referendo, opere ipsum memoriam in perpetuum servant? 3^a Potuisse unquam Christianorum societas aliam destruere societatem sibi infensam, se ipsa antiquiore, et in exordio numerosiore, Judaicam videlicet, que predicta anti-evangelia aliaque scripta, si aliquando extitissent, etiamnam praē manus habere? 4^a Tandem quā state potuisse à Christianis fieri haec abolitionē? Non ante Constantium; cū Pagani omni potestate valerent, nec apud solos Christianos omnia haec exemplaria delenda versarentur. Non etiam potest; si enim religionis propagatione nocere non potuerant ea scripta, cū à tyrannis oppressa generet, multò minus poterent, cū Imperator patrocinio tutā floreret; quodnam igitur tunc Christianis adfuisse ea defendi motivum? Dicendum ergo, haec opera vetustate et injuria temporum perisse; quia primum est difficultates, aut vanas, aut jam abunde solutas, negligi; quia mendaci sopra ea est, ut tandem evanescent et dissipetur; quia, vietis Gentilibus, Ecclesia jam de ipsis parum sollicita, hereticis debellandis incubuit; quia tandem, in occidente ingentibus Barbaris, monumenta sacra et profana vastitatē temporum calamitas; atque in tantū rerum confusione lis, que sibi chariora erant, polissimum invigilavit Ecclesia.

CAPUT TERTIUM (1).

DE DIVINITATE SECUNDUM DIVINAE INSPIRATIONE LIBRORUM TUM

NOVI ET VETERIS TESTAMENTI.

§ I. Principia prævia.

1. — Scripturae, quas Christiani sacras appellant, habentē sunt veluti pro tabulario publico summā authenticā, et summā saltem fide humāna certo, seu cū facta referunt, seu prophetias veterum prophetarum publicē editas, seu facta doctrinarum, ac propriis sermones Christi Domini; hoc sequitur ex dictis in precedentibus.

2. — Scriptores sacri novi Testamenti, tum qui a Apostoli füre, tum ceteri non Apostoli, cū ipsas doctrinas et sermones, instructionesque Christi Domini, approbante S. Petro, seu capite Ecclesie, ac ceteris Apostolis, scripsere et scriptos publicē proprie, nec falli in eis errore fidei aut morum, nec fallere fideles Christianos poterent, ob certam S. Spiritus assistentiam, quam vel ipsi scriptores in scri-

(1) Desumptum ex Städler.

bendo, vel S. Petrus, et ceteri Apostoli in approbatione illis Scripturæ partibus divinitus contestatis, habueré; etenim

¹ Mandavit Christus suis Apostolis ut dogmata omnia illis à se tradita docerent omnes homines, hosque ad eorum fidem, atque baptismum recipiendum, invitarent. Hoc quidem palam est ex Matth. ult. 18, ubi ait: *Data est mihi omnis potestas in celo et in terra; euntes ergo docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, etc.; docentes eos servare meam, quaecumque mandavi vobis.* Ecce legislator loquitur: primò profetatur palam potestatem suam spirituelam constitutam regulas officiorum et obligaciones perfectas ad salutem eternam pertinentes (*in celo et in terra*); deinde jubet legos omnes à se traditis doceri omnes homines: *Docete omnes gentes, servare omnia, convenienter fini sui adventus in mundum qui erat reparatio salutis omnium; siquidem testo Petro Apostolo Act. 4, 12: Non est aliud nomen sub celo datum hominibus, in quo oportet nos salvos fieri.*

² Christus simul promisit suis Apostolis, ac prouide pro fideltate suā, deficere nesciā, rcp̄s contulit dominum auctoritatem infallibilis in rectè docendi dogmatibus, et legibus quos ipse prior illos docerat. Nam Joan. 14, 16, ait Apostolis suis: *Ego rogabo Patrem meum, et alium Paracelsum dabit vobis, ut maneat vos sic in eternum, Spiritum veritatis;* et 5, 26: *Ille vos docebit omnia, et sugeret vobis omnia quæcumque dixerit vobis.*

Nota benè: *Spiritus veritatis* promittit, qui non nisi vera docere potest: quō fine? ut eos doceat *omnia*, scilicet, ut ne quid è memoriam elaborat ex omnibus quæcumque ipse quis unquam dixisset. Idem promissum repetit Joan. 16, 15, et in ipso suo in celum discessu, Luc. ult. 49, dicens: *Ego mitto promissum Patris mei in vos, nos autem sedete in civitate, quod ausus induamini virtus ex alto.* Ecce, prius adorari munus docendi venit, quām hoc dono instruuntur. Promissus hujus exercitū habetur Act. 2, 4: *Repleti sunt omnes Spiritu sancto.* Et ecce continuo ejus effectum, ad docendum omnes gentes: *Ei exponerat loqui variis linguis, prout Spiritus sanctus dabant eloqui illis.*

Ex inde Apostolus Paulus Ecclesiastis Christi talibus instructum doctoribus voca, 1 Timoth. 3, 15, *columnam et firmamentum veritatis.* Ac de dono isto immunitati istius ab omni errore in docendo grave testimoniū fert ad Ephes. 4, 11, dicens: *Et ipse dedit quosdam quidem Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios vero Evangelistas, alios autem pastores et doctores; quō fine? ad consummationem sanctorum (Christianorum) videlicet, qui jam sunt in Ecclesiis Christi; quos ibid. 5, 4, dixerat esse *unum corpus*; in quo sicut est *unus Spiritus*, ita debere esse *unam fidem*, sicut est *unus Dominus*, id est, institutor hujus societatis et corporis iustus moralis creator; *unum baptismum*, seu una externa ejusdem professio per idem signum legalē; *unus Deus et pater omnium*) in edificationem corporis Christi.... Ut jam non sinus parvuli fluctuant et circumferamus omni vento doctrinæ, iniquitati hominum,*

In astutis ad circumventionem erroris. Ecce totum donum istius finem et seriem Christi legislatoris supremi voluntatem de unitate doctrinae et fidei in *corpo* suo, id est, Ecclesiæ *visibili* conservanda, cùque tam perfecta, quām perfecta est unitas *unius spiritus* in uno corpore; ut videlicet sicut omnia membra reguntur ab una anima, sicut omnes Christiani regantur ab uno Spiritu Dei, loquente per doctores à se consensu.

³ Christus gravi lege divinâ obligavit omnes Christianos ad audiendos Apostolos docentes, que ipse eis mandavit, et ad fidem eis habendam. Etenim Marcii ult. 15, Christus ascensurus in celum declarat ultimam suam voluntatem his verbis: *Euntes in universum mundum prædicare Evangelium omni creature; qui crediderit et baptizatus fuerit, salvs erit; qui vero non crediderit, condemnabitur.* Ecce severam perfectamque gravis legis obligationem: *Qui non crediderit; cui?* Apostolus predicanterum Evangelium. Hoc ipso autem fine necessaria legatorum suorum seu ministeriorum charactere eos insignit addens continuo: *Signa autem eos, qui crediderint, huc sequentur: In nomine meo demonia ejicent; linguis loquentur novis, etc.* Eventu predictionis pluribus locis in Actis Apostolorum legitime est, maximè in prima ministerii hujus functione, facta in ipso die Pentecostes. Deinceps quoque Apostoli concessa sibi hæc legere auctoritatem in omni occasione morum professi exorierunt; uti Act. 15: *Vivimus est Spiritu sancto et nobis, nihil ultra impone nobis oneris; ubi ab onere legalium ceremoniarum legis veteris absolvunt omnes Christiani.* Hinc S. Paulus declarat ad Galat. 1, 7, cùm vigore potestatis declarat: *Sunt atq[ue] qui vos conturbant, et volunt convertere Evangelium Christi (nobis solis delegatum).* Sed licet nos aut Angelus de celo evangelizet vobis præterquam quod evangelizavimus vobis, anathema sit. *Sicut predileximus, et nunc iterum dico: Si quis vobis evangelizaverit præter id quod accepistis (à nobis), anathema sit.* Et ibid. 5, 2: *Ecco ego spiritus deo vobis, quoniam si circumcidamini (ex erroneo iudicio, ac si necessaria sit vobis circumcisionis ad salutem, contra nos docemus), Christus vobis nihil proderit.* Ita pro auctoritate loquuntur Paulus, postquam et ipse apostolicus doni participes et cœ legatus Dei misus à Spiritu sancto predicabat verbum Dei (Act. 13, 4) (1).

³ — Doctrina Christi et Prophetie quæ in sacris Scripturis refulgunt, divinam auctoritatem et originem habere, et certa fide à nobis credi ac haberri probatibus possint; et si scripte non essent divinitatis, nec pro talibus agnoscerentur.

Divinitas religiosis Christianis totius in cumulo accepta et illius divinitatis certa cognitione non dependet à divinitate et certa cognitione divinitatis, seu immediate divinae originis, Scripturarum.

De ipsa auctoritate Ecclesia infallibili in doctrina

(1) Stattler, *Demonstratio catholica*, etc., 118-119.
120.

fidei et morum, ac de tota lege fundamentali regimini Ecclesie certi sumus fidei divinæ, et si nondum persperinximus certam divinitatem Scripturarum. Nusquam enim hoc posterius dogma pro principio assumitur in omni demonstratione catholicæ quam dant theologi, cùm explicant regimen Ecclesie à Christo institutum.

⁴ — Ut locutus vivâ voce facta significatio conceptum mentis et rerum conceptibus illa substantia est per voces ore articulatis protulat; ita scriptio seu scriptura locutio est scriptis vocibus facta, seu significatio conceptum mentis per voces scriptas. Unde Scriptura divina est locutio scripta, per quam Deus ipse, cui illius auctor, intendit homini significari suos conceptus.

⁵ — Porro autem potest Deus duplice modo esse auctor scripture aliecius, sicuti et locutionis; primò immediatè, nimisrū si eius existentiam sic determinat, ut illa immediatè significet atque exprimat conceptus ipsius Dei; et tunc ipse Deus scribere et loqui per Scripturam dicitur, talisque scriptura immediatè divina appellari potest; sive Jane Deus immediatè litteras et voces scripturae talis itidem ipse efformet, sive homine ut instrumento utatur, seu merè physico, movendo ejus manus nullā libertate ei relata, seu merè morali, scriptiōne vel per verbo ad verbum imperando et dictando; uti cùm princeps ipse scriba suo propriam suam locutionem et decretem dictat; vel saltē res suo nomine, seu suis conceptibus expressas, sigillatim scribendas designat, tuncque scriptum revidet, an rite omnia ad mentem suam expressa fuerint; et si forte modum et formam scribendi casem stylumque scriberit dexteritati et arbitrio relinquat. Secundò potest Deus esse auctor aliecius scripture solum mediata, quatenus alterius immediatè scribentis conceptus sic determinat, ut si suis divinis conceptibus conformes, tum vero ejus voluntatem moveat, ut eosdem scripto exprimat: qualis scriptura mediata divina rectè vocari. Deinceps ipse scribere et loqui per alium scriptorem, vel alii scribere auctore Deo, dic potenter.

⁶ — Rursus vero in alterius scribentis conceptus, voluntatem scribendi, et scripturam ipsam, influere Deus diverso modo potest. Distinguenda enim in scriptione, cœta actione valde composta: I. cognitio veritatis; II. voluntas eam scribendi; III. verba, quibus concepitur ejusdem scriptio; IV. ordo rerum; V. ordo verborum, serua sermonis. Itaque 1° in cognitionem alterius scribentis Deus influere potest, seu antea, seu in actuali scriptione, veritates omnes, aut nos omnes, de novo revealando, aut jam aliquo cognitis suggestendo, vel solum cavendo et dirigendo, ne in eis è propria memoria enarrandi errat: item veritatem declarationem, applicationem, argumenta, cognitionis, demique ipsius distinctionem, vivacitatem, nobilitatem expressionis suggestingo, etc. 2° In voluntatem scribentis influere Deus potest eam inspirando, seu per imperium, internum aut externum, seu alia motiva, ex. gr., utilitatē supernaturali actione sua suggestingo. 3° In verba influere potest tum ratione idiomatico,

(1) Hinc manifestum appetit discrimen inter assistentiam, inspirationem et revelationem. 1° *Specialis assistentia* stat in peculiari auxilio, quo Deus ita adest scriptori, ut ne interscribendum erret aut mentiendo, aut falsum proferendo, aut defectum quemque committendo, qui impedit in scriptio ad Deli directionem referri queat. 2° *Inspiratio*, præter specialem assistentiam, dicit incitationem quandam interioremotuque insolitum, quo quis ad scribendum impellitur, sive rationis tamē aut libertatis periculo. 3° *Revelatio*, memoratæ inspirationi, superaddit veritatis antea ignote factam divinitatis manifestacionem. Potest autem trifarius hic modus spectari, et pertinere vel ad libri sacra generale tantum et scriptorium universim, vel ad singulas etiam ejus sententias et veritates carumque ordinem, vel ad singula quoque verba carumque compositionem seu phrasim et stylum. *Contra polmonaq[ue] lib. 1. cap. 1. (Theol. Vircebburg.)*

mediata, propriè divina scriptura non est (4). 2° Ad scripturam divinam propriè talem requiritur, ut voluntas hæc ipsa scribendi sit inspirata à Deo, et intellectus cognitio dirigatur, ne erret (5, n. 2; 6, n. 2). Nisi enim sensus scripture inspiratione divina sit existentiam sortitus, sed sola voluntate humana ipsius scriptoris; et si Deus errorem omnem impedit, non erit positivè à Deo intenta sensus ejusdem scriptio; sed solum suppositione, voluntate humana suscepta, sensus veri (merè humani) expressio, et impeditio falsi, à Deo intendantur. 3° Unde rursus alia esse potest scripture divinae divinos sensus exprimens, alia exprimens sensus merè humanos. Ad posteriores sufficiet directio divina intellectus scribentis hominis, sine inspiratione; ad priorem, eum magis proprie divinam, etiam inspiratio voluntatis, hec tali determinata scriptio exprimendi, saltem materialis, requiritur. Dico: *Materialis saltem voluntatis* talia scribendi inspirationem divinam requiri: nec enim opus est, ut scribens semper totum id intelligat, quod inspirante Deo scribendo reip̄a exprimit; nec adeò ut formaliter, seu expressè vel ea exprimere, quae intendit exprimi Deus inspirans. Certe hoc modo adhuc Deus verè per alium, propriè ficit nomine loquenter, sua sensu loquetur, et scribi curabit; et scriptura proprie adhuc erit verbum Dei.

§ II. Argumenta varia Scripturae totius divinitatem probantia examinatur.

10.—Influxus auctoritatis divinae in scripturam aliquam est factum. Ergo potest probari, 1° vel *a priori*, saltem ex parte, ex. g., ex divinis perfectionibus et necessitate talia facti supposita institutionis religionis christiana à Christo facta; 2° vel *a posteriori* ex ipsa inde et ratione intrinseca totius scriptiorum; et quod ista talis sit, que vires nature per se excedat, nec nisi Dei immediato aliquo concurso exarari potuerit; 3° vel testimonii, itaque seu auctoritatis immediata divina, ex. gr., per miracula, aut verba ipsius Christi id attestantis; 4° seu auctoritatis merè humanae satis certa testimoniū immediatorum, nempe ipsorum scriptiorum, qui Dei revelationem vel influxum sensatione intimā, vel externā, ipsi experti sint, et certò discrevē, idque ipsum testantur; 5° vel deinde ex declaratione auctoritatis partim humane, partim divinae, qualis est declaratio seu iudicium Ecclesie, id assistente Spiritu sancto declarantis.

Varii ex DD. Protestantibus doctores theologi variè primis quatuor ex his probandi modis ad evincendam Scripturam sacram divinitatem utuntur. Videndum porro, an hēnē.

11.—Probat divinitatem Scripturæ integræ 1° *a priori*, hoc modo: Deus, qui tam doctrinam religionis christiana primis revelatione supernaturali nobis revelavit, verisimiliter ex consilio ejusdem suæ sapientie pro conservando etiam deinceps in perpetuum hoc pretioso deposito supernaturali quodam modo quidquam operatus est, videlicet procurando ejus consignationem per literas, et omne falso ab his suo immmediato influxu excluendo. Respondeo verò 1° hoc

argumentum ad summum probaturum, quod scriptores sacros Deus ipse direxerit in dogmatis à Christo revelatis veraciter describendis; quin integer contextus divinitatis scriptus esse supponi debeat; uti decreta conciliorum de fide divinâ esse possunt, quin argumenta omnia sint divinae fidei, quibus dogmata, per decreta declarata, à Patribus concilii ejusque prolanturn. 2° Sed in hoc quidem determinate probat argumentum allatum: sed solum indeterminate evincit, moraliter necessarium fuisse, ut Christus de aliquo sufficiente medio conservande in perpetuum tempus suā in Ecclesiâ doctrine à se semel tradire, et unitatis fidei, provideret. Atqui satis providit hæc in parte, si rectores Ecclesie perpetuo instituit; et auctoritate infallibili (promissio videlicet divina sue veracitatis in eorum oracula influxu) insinuat; vi cuius ipsi, seu scriptio, seu vivâ voce, docerent, que ipse semel tradidisset, in ipsis dogmatib⁹ istis, et que cum his arcūtis connexa essent, errare non posset. Hoc positio Apostolorum Scriptura: auctoritatem divinam habebunt, quod dogmata à Christo tradita, vel cùm his proximi et necessario nexus conjuncta, proponunt; non item quod reliquias narrationes historicas, quas sub unius nomine præterea scribunt. SS. Luca et Marii Evangelia, cùm ipsi Apostoli non fuerint, ex approbatione Apostolorum, cum S. Petro in illis publicè pre regula proponendi consentientiam, similiem prorsus nascientium auctoritatem cum ceteris, quin sint Scripturae propriè divinae (9). De veteris Testamenti Scripturis ut plurimum vel minus adhuc, vel certè non plus idem argumentum à priori evinet. Suppono autem, saltem Apostolos singulos habuisse dominum falli nesci⁹ doctrinæ; sc̄cū nec Matthæi, nec Joannis Evangelistæ, nec S. Pauli scripta, alter quādcentente approbatione S. Petri, cui fundamenti ultimi Ecclesie, haberent auctoritatem divinam etiam in dogmatibus, nec essent scriptura propriæ divisione (NB.) vi hiujus præcisè argumentum quasi à priori petiti; nisi insuper probetur inspiratio ad has determinatè scribendum in singulis illorum scriptis (9, n. 2); sc̄cū enim Apostoli, qui divinitatis cognoscabant, merè humanitatis scribere potuerint. Itaque Scripturarum integrarum divinitas à priori non probatur.

12.—Probant divinitatem Scripturæ integræ 2° *a posteriori*, nempe ex notis intrinsecis Scriptiorum, quam sacram nos omnes Christiani appellamus, cuius effectus, arguendo causam divinam. Sunt autem notæ iste sequentes, I. vel in voluntate scribentium, si consilium et intentio se prodat in illis altius, magisq; amplius et complicatum, quād cadere in personæ scribentis conditionem possit; II. vel in intellectu ratione cognitionum, si res tales scribat, que vel omnem humanam scientiam superent, ut prophétia, vel scientiam et acumen hiujus personæ scribentis; III. vel circa verba, si in idiomate sibi ignoto, vel in lingua sibi familiari peritus scribat, quām naturalis ejus peritia ferat; IV. vel circa ordinem verborum et rerum, si excedat vires naturales scribentis (6). Urgent vero ex his nonnulli ex DD. Protestantibus sequentes notæ,

videlicet 1° consilium quoddam commune in sacris scriptoribus utriusque Testamenti, quod in personis tam disparatis sine speciali concurso Dei supernaturali consilii non possit. Nam Scriptura sacra simul sumptu continent tum historiam antiquæ et novæ religionis divinitatis revelatae, et veram ipsam utrunque religionem revelatam secundum omnia sua dogmata; sic, ut pars una alteram pro sua intelligentia completa supponat, ita, ut penè nulla earum omitti sine detrimento exterorum possit. Urgent 2° sanctitudinem et sublimitatem doctrine, hujusque imprimitum divinam planè efficaciam et virtutem in corde quovis humano movendo ad bonum, et asterrando a malo; que sub sensum intimum cujusque p̄i lectoris cadat. 3° Additæ ceteras exquisitas ejusdem perfectionis notæ, circa rerum defectum in historicis narrationibus, circa brevitatem, simplicitatem sublimem, nobilitatem stily, ordinem, etc.

Verum excepto casu, quo vel in idiomate sibi ignorantia, vel prophetias certas, aut res sibi immediatè ante plānè ignotas, quis scribit, aut loquitur, difficile sanè est, ex sola natura et notis intrinsecis scripti, vel sermonis, cum certitudine concludere de concurso Dei supernaturali immediate ad scriptorium, vel sermonem ejusdem: siquidem opus ad hoc foret, ut vires omnes naturales presentes persona scribentis cùm actu scribentis, plane nobis perspecta essent. Imò in ipso causa propheticæ incertum esse potest, an non iam aliis aut scriptorium prophetia divinitatis quidem accepta, sed deinde merè humanitatis conscripcta fuerit. Porrò hoc ipsum valere de sacris scriptoribus nostris facile est ostendere singulatim. Nam 1° voluntas scribendi, et quidem hoc determinatè scribendi in scriptoribus novi Testamenti, post acceptum ab Apostolis S. Spiritum et dominum falli nesciū docendi, que Christus tradidit, et post divinam vocacionem ad Evangelium propagandum, facilièm ex occasione ipsius predicationis iustus nasci potuit, et reip̄a, ut constat, semper ex occasione quorundam factorum nata est in omnibus scriptoribus sacris inde à Mose usque ad auctorem Apocalypsis. Consilium et intentio ejusdem scriptorium seorsim ut plurimum ad has ipsas occasiones scribendi, et ferè ad lectores suis actatis respicit, quorum necessitatibus imprimitus propiscere satagit, Mose legislatore et Prophetis exceptis, quorum res scripte futurum magis respiciunt. Consilii communis concordia, et perfectè sufficiens aptitudo Scripturarum ad unum communem finem, non excedit providentiam Dei naturalē, et industrian prædictamque hominis, eos præcisè libros ex plurimi atiis præterea similiter scriptis diligenter in unum canone, et pro auctoritate publicè proponentes, sua Ecclesie. Denique libris Ruth, Esther, Tobie, cur salvâ religione carens simpliciter non possimus? 2° Quod porro cognitissimum intellectus, seu res scriptis universis attinet, constant illæ aut historiis factorum, aut dogmatibus, aut prophetiis. Atqui 1° historias omnes naturaliter scire et scribere poterū; quia vel testes omnium oculati fuerunt, vel fontes allegant, vel certè hi satis constant, unde ace-

perit. Delectus earum ferè in particulari cuiusque scriptoris fine et occasione scribendi facilè, eū ex regulâ determinante mediā, intelligitur. Historica narratio sermonum Christi longiorum tam dissimilis est in Evangelistis, tam subinde contracta in synopsis, nec uno relata nexus, ut naturalem eorum memoriam saltem apertè non excedat. Fortè commodo tempore aliqui adnotarunt; aliqua ipso usu, repetitione inter se, predicatione sepius iterata, profundius et ordinatius memorie impresseré. 2° Dogmata à Christo proposita parum ad naturalem, partim ad supernaturalem religionem pertinent. Jam certum quidem est, originem totius systematis religionis à Christo propositi divinam esse, et captu naturali Evangelistarum superiorum. Naturalis totius religionis cognitio saltem moraliter, supernaturaliter verò absolutè, per solas vires naturæ illis possibilis non erat. Certò utique utramque tam Apostoli, quam Moses, divinæ ex revelatione accepérunt. Verum ex hoc non sequitur, non potuisse illos, quod divinitatis et supernaturali modo accepérant, naturaliter litteris consignare; nec sequitur, ex naturâ scripti probari posse, quod vel dogmata divinitatis ipsi Apostoli conscripserint; quippe quod solo ex Christi testimonio, etiam humanae scripturae inserto, probari posset; non sequitur denique omnes et quoscumque sacros scriptores in persona religionis illud systema immediatè Deo revelante, velà Christo, accepisse; sed poterè id accipere mediante alio Apostolo, uti S. Marcus à S. Petro, S. Lucas à S. Paulo; idemque deinde poterunt scribentes saltem ipsi merè humanitatis. Denique quod religiosos libros habemus, qui summo animo pietatis in Deum et virtutis sensu afflunt; et tamen merè humanitatis scripti sunt! Aut quis gradum sensus iustus discernet, qui divinam originem certò prodat? 3° Demum de Prophétis idem plānè, quod de dogmatibus valet: acipi immediate divinitatis, scribī humanitatis poterū; fortè per partes, prout accepta sunt, si multitudine rerum abundant, ut Apocalypsis. 4° In verbis et idiomatis scriptorum nihil supernaturale apparet. Idiomatis omnes can perititam habere per naturalem industrian poterant, quantum in scriptis diversis quoque prodit. Constat enim, grecum quoque idioma tunc in Palestinâ plebeius etiam hominibus familiariter fuisse, et facile potuisse fieri, ut scriptores sacri idem ex necessario cum Gracis usu penitus diriserent in predicatione ipsa Evangelii, per annos octo decemvę saltem jam producta, prinsipiantur scribent. 5° Methodus scribendi et docendi quidem illustri prorsus simpliciter et perfectione sūt altius quid ingenio naturali Apostolorum passim prodit, et verisimilitudinem divini concursus præ se fert. Sed quis cum certitudine naturalem capacitatem scribentium definit, tunc præserit, postquam cor et totus animus illorum divinâ quādam sapientiâ et nobilitate totius sensus superioris de rebus religionis Jesu Christi impletus est? Certum itaque esse concludo, ex intrinsecis notis sacraum Scripturarum originem earundem immediatam divinam cum certitudine colligi nequaquam posse.

13. — Probant divinitatem integrae Scripturae 3^a ex testimonio divini, nempe ipsius Christi Domini, et primò quidem divinitatem Scripturarum novi Testamento. Testimonia Christi in hanc rem præcipua sunt I. Matth. 10, 19 : *Cum autem tradent vos, nolite cogitare, quomodo, aut quid loquamini. Non enim vos estis, qui loquimini, sed Spiritus Patris vestri, qui loquitur in vobis.* Verum hic tantum pro causa publicas defensiones doctrinae sue illis actualis inspiratio divina primitur. Unde idem Marcus, 13, 11, sic exprimit : *Quod datum vobis fuerit in illa hora, id loquimini;* et S. Lucas, 12, 12 : *Spiritus enim sanctus docebit vos in illa hora, quid porteat vos dicere.* Jam ex hoc ad summum inferri potest similis assistens in scribendis doctrinis Christi, non item in aliis. Præterea in defensione publica doctrinae fidei eorum magistratibus singularis erat necessitas, ne vacillando, ex defectu presentiae spiritus et quietis mentis, se libertatis, male illam defenserent; cum ad hoc acuminè, prudentia et animi constantia fallaciam opus fieret. II. Joan. 14, 16, promittit eisdem Apostolus Christus : *Pater alium Paracletum dabit vobis, ut maneat vobis in aeternum;* et v. 26 : *Iles vos docebit omnia, et suggeret vobis omnia, quaecumque dixerit vobis;* id est, aperiet sensum omnium, et refractionem memoriam omnium, etc. Verum haec promissa probant influxum perpetuum S. Spiritus in omnem publicam predicationem et propositionem doctrinae Christi, atque etiam in scriptorum dogmatum à Christo acceptorum; ast non item in omnem reliquam merè historicam factorum narrationem, tuncum contextum. III. Miracula denique, eeu totidem Dei testimonia allegant, pro contestanda Scripturarum christianarum divinitate facta. At enim miracula quidem pro contestanda Christi divinitate, et consequenter pro divinitate universa doctrina et institutionis ipsius, pro divina item Apostolorum missione confirmanda, tum à Christo, tum ab Apostolis patrata, ea que plurima, nonne novissim; sed pro hoc singulari dogmata divina immediata originis Scripturarum editum miraculum, idque satis publicum, equidem ne unum quidem novi, neque nōrum ipsi, qui hoc argumento in ista questione utinam. Præterea, etiam miracula extarent pro veritate Scripturarum contestandâ edita, applicatio haec divine auctoritatis, consequenter Scripturam superveniens, eisdem quidem certitudinem divinam, non tamen divinam immediatam originem tribueret (8-9). Ut adeò pro divinitate integrae Scripturae novi Testamenti testimonium divinum satis certum non extet.

14. — Testimonia divina divinitatem Scripturarum veteris Testamento, in canone hebraeo contentarum, probant plura magis solida suppetunt. Nam 1ª Joan. v. 39, Christus, ad veteres Scripturas alegans Judeos, ait : *Scrutamini Scripturas, quia vos putatis in ipsis ritum eternam habere; et illas sunt, que testimonium perhibent de me; et non vultis venire ad me, ut vitam habeatis.* 2^a Joan. 10, 54, eisdem ait : *Nonne scriptum est in lege vestra (id est, in Psal. 81, 6, in quo Asaph auctor Psalmi sic Deum loquentem inducit) : Quia ego*

dixi: Dii estis. Si illos dixi deos, ad quos sermo Dei factus est, et non potest solvi Scriptura, etc. 3^a Matth. 22, 44, ait quid David in Spiritu Messiam vocet Dominum, dicens (Psal. 109, 1) : *Dixit Dominus Dominus meo.* Jam ad vim horum testimoniorum perspiciem in primis supponi debet, quod infra ostensurus sum, videlicet apud Judeos aetate Christi receptam fuisse certam persuasione communem, quod Scriptura in canone suo hebreo enumerante omnes divinam auctoritatem haberent. Porro totus ille canon in cit. vers. Joan. 10 nomine legis designatur : siquidem si nomine legis soli Leviticus, Numeri, et Deuteronomium appellarentur, quomodo Christus eum partem legis ibidem Psalmum 81 citare potuisse? Jam vero, hoc supposito, Christus in his allegatis locis aperte approbat eum veram istam Judeorum sententiam. Nam eti in primo loco Joan. 5, possit videri solum argumentari ad hominem (quia vos putatis, etc.), tamen altero in loco Joan. 10, aperte ei proprio sensu ait, *Scripturam soli non posse, id est, falsam esse;* ubi profecto per legem aquæ ad scripturam iterum non soluit. Pentateuchum, sed totum Canonem, ex mente Judeorum intelligit. Pariter cùm dictum, *David in spiritu scripsit Psalmos,* aperte illum divinitus scriptus secundum modum loquendi Judeis familiarem affirmat. Fuisse enim istum usitatum apud Judeorum vetustissimos interpres sacras Scripturas citandi modum, quod Deus, vel S. Spiritus, hoc illudve dixerit, videtur eni in Tanchum 1. 17, col. 4, et 1. 18, col. 4. Unde et S. Petrus Act. 4, 16, ante acceptum ab Apostolis S. Spiritum dixit : *Oportet impleri Scripturam, quam predicitus Spiritus Sanctus per os David de Juda, ... in libro Psalmorum, ... et episcopatus ejus accipiat alter* (Psal. 68, 26). Argumentum nempe Christus adversus Iudeos pro sua divinitate probanda ex Scripturis ipsorum, supponit pro certo principio, non solum Propheetias de Messia in illis contentas (quomodo David in Spiritu vocat eum Dominum?) sed etiam alia dogmata et doctrinas in iis contentas (scriptum est : *Dii estis. Si illos dixi deos, ad quos sermo Dei factus est, et non potest solvi Scriptura*) eò quod Spiritu divino inspirante scripta sunt, falsas esse non posse. Sed an etiam supponeret, totum contextum mens historiacum et narrations factorum fuisse ex integro divinitus scriptis? Hoc enimvero ad vim argumentationis Christi supponere absolutum necessarium quidem non erat : attamen cum nec Judei inter doctrinas et prophetias ex una, et merè historicas in Scripturis contenta ex altera parte distinguenter, sed eas ex integro divinas haberent; nec Christus item quid excipiat, sed Scripturam simpliciter soli non posse affirmet; ratiocinio theologico verisimiliter ex his Christi verbis concluditur, totam Scripturam veteris canonis hebraici divinitus scriptas fuisse.

15. — Probant divinitatem integrae Scripturae 4^a ex testimonio humanis, ac primò ipsorum scriptorum sacerorum veteris Testamento de istius propriis Scripturis. Ex his I. Moses testatur se expressum jussionem divinam accepisse Exodi 47, 14, ut scriberet victoriam

adversis Amalekitas ab Israelitis relatam; et Deuter. 5, 19, ut scriberet canticum illud : *Audite, ooli, quod cap. seq. ibidem habetur. II. David imprimit ipse de se testatus esse in lib. 2 Reg. 23, 2, refertur, quod Spiritus Domini locutus sit per ipsum : Dixit David... egregius Psaltes Israel : Spiritus Domini locutus est per me, et sermo ejus per linguam meam. Sed dubium est, an istud testando, David affirmet in omnibus Psalmis scribendis, an verò solum in eo quod mox ibidem subjicitur volunt ab eo compositum, per illum locutum esse Dominum. Quod si preterea Deus saltem in canticis propheticis, qua Psalms Davidis commixta sunt, per illum verò locutus esset; jam de ex vero David affirmare potuisse : *Spiritus Domini per me locutus est.* Deinde non ait David, in scriptione primi et compositione Psalmorum Dei locutiones illas ad se diretas fuisse. Potuit ante excipisse, et jam exceptas scripsisse merè humanitas. Unde communis hujus loci interpretatione apud Catholicos recepta, que tenet, illum de omnibus Psalmis generalem Dei inspirationem exprimere, hinc sensum non tam ex tenore litterarum et expressionis propriâ emphasi derivari, quām ex aliunde nota (nimurum ex Ecclesiis iudicio, ut infra patebit) totius Scripturae divinâ inspiratione. Pariter in Psal. 43, 2, David linguam suam vocans *calamus scriba velociter scribentes,* creditur ex communis sensu interpretari id dicere de universis Psalmis; quia scilicet id ex Ecclesiis iudicio aliunde certum supponitur. Secūs certè de solo illo ipso Psalmo id dicere cogitari posset. III. Similiter Isaías 8, 1; 50, 8; et Jeremias 50, 2, 56, 2, 51, 50. Habacuc 2, 2. Ezechiel 24, 2; 45, 11, affirmant, saltem partes aliquas acceptarum à Deo revelationum ac prophetiarum se ex divino jussu expresso scripsisse; Daniel verò liberum suum totum ita se scripsisse c. 12, 4, innuit. Jussus porro inspirationem probat; quae directione divinâ in Prophetis non caruit, eo ipso quod Prophetie, cetero dū post implenda, circa illum errorum litteris consignari debent, ut fructum sibi proprium suo tempore afferre possent (9). Porro alia testimonia non suppetunt, ex libris sacris veteris Testamenti. Ad summum ergo ex scriptoribus sacris Testimenti veteris, ceteris testibus, probatur, alias, easque (relatè ad residuas) perpacua pars veteris Testimenti Scripturarum divinitus conscriptas esse.*

16. — Sacrorum scriptorum novi Testamento testimonia de divinitate Scripturarum ejusdem veteris Testamento præcipua sunt sequentia. 4^a 2 Timoth. 3, 16, S. Paulus secundum lectionem vulgatam ait : *Omnis Scriptura divinitus inspirata utilis est ad docendum, et arguendum, etc.* Textus verò grecus ita habet : *Πάντα τὰ θεῖαν λέγοντες, καὶ ἀρπάζοντες τὴν διδασκαλίαν, πρὸς θεόν,* cui hie sensus respondet : *Omnis Scriptura divinitus inspirata, et utilis ad docendum, ad redargendum, etc.* Jam autem, sive vox inspirata, θεῖαν λέγοντες, sit subjectum, ut illud esset in lecture vulgata; sive sit eadem vox prædicat perinde atque vox utilis, οὐδὲ πρᾶπεν, quod grecus textus innuit; Apostolus ultraque in hypothesi, affirmit, vel certè supponit, existe-

re Scripturam divinitus inspiratam. Nam paulò ante v. 6, monerat Timotheum, ut ne seductione malorum hominum à veritatis viâ se abduci sineret, sed (v. 14) permaneret in iis, quæ dicidisset : *quia ab infantiâ sacras litteras nōset; que illas possent instruere ad saltem per fidem, quæ est in Christo Iesu.* Tum verò mox de his ipsis SS. litteris, quas dicidisset Timotheus ab infantiâ, subdit idem Apostolus : *Omnis Scriptura divinitus inspirata, etc.* Ubi si non per modum predicti affirmat inspirationem (uti reipsa versio latina, syriaca et arabica videtur vocem inspirata potius ad subjectum retrahere), certè tamen supponit existentiam inspirationis carum SS. literarum, quas Timotheus ab infantiâ sùa dicideraat, et de quibus S. Paulus eidem paulo ante dixerat, quod illum instruere possent ad salutem per fidem in Christo Iesu. Jam verò ex hoc ipso patet, quod S. Paulus (nisi aliunde, nempe ex auctoritate Ecclesie, aliud probetur) non nisi de SS. litteris veteris Testamenti loqui videatur, vel saltem illum de his solis isto quidem in loco loqui necessario admitti debet. Itaque 1^a ex isto immediate nihil de existentiâ SS. literarum novi Testamenti, sed tantum de existentiâ aliquarum SS. literarum veteris Testamenti inferri potest; quippe quas solas 5. Timotheus ab infantiâ sùa nōset poterat, cetero ex matre Juðea natus; cum Scripturas christianas non nisi jam adulsus accipere poterit. 2^a Preterea vox autographa θεῖαν λέγοντες, aliud strictè non dicere videri possit, quām scripturam *Spiritu Dei plenam,* id est, que continet plurimas doctrinas immediatè à Dei Spiritu revelatas, eti humani deinde scriptae sint; vel certè si sola dogmata et prophetie in veteris Testimenti libris divinitus scripta essent, non item catena mera facta hīistoria, nec totus contextus, libri tamen illi *Spiritu Dei plenam* recte vocari à S. Paulo possint. Neque verò scopus Apostoli presens amplius quid requirebat; qui erat is, ut Timotheum contra seductionem malorum hominum, à viâ veritatis alios abducere querentium, se firmaret lectione SS. litterarum, quae illum abunde possent instruere ad saltem in fide Iesu Christi. Atqui hoc possunt SS. litteris etiam veteris Testimenti, quatenus res divinitus revelatas et prophetias de Christo, certè fide etiam solum humana scriptas continent. Nec obstat, quod omnis Scriptura in textu greco prædictetur divinitus inspirata: quia jam hoc verum erit, si omnis eius liber contineat res, dogmata, vel prophetias, divinitus revelatas. Interim nihil minus verum est, S. Paulum, nisi plus affirmare vellet, quām Scripturas veteres esse Dei Spiritu plenas ob solas res contentas, sic non discreturum eas à catechismis, à scriptis sermonibus sacris, aliisque religiosioribus libris. Præterea nunquam is utitur voce θεῖαν λέγοντες nisi de SS. litteris; ac proinde aliquis illis solis proprium per illam sine dubio exprimere voluit. Demique cùm certum sit, Judeos id temporis communiter verè divinitus scriptos credidisse SS. libros sui canonis hebraici (saltē quoad dogmata et prophetias, si non omnino integrō); nec Timotheus, nec alii Christiani, S. Paulum alter intelligere, nec iste cā vo-

ce aliud designare potuit; ac proinde aliqua immediata origo divina SS. literarum veteris Testimenti ex hoc loco 2 ad Timoth. 5, 16, certissimè; integra autem earum divinitas valde verisimiliter, non tamen certissimum probatur.

2° Petri 1, 19. S. Petrus post enarratam historiam transfigurationis Christi in monte Thabor, et auditam Dei vocem: *Hic es filius meus dilectus, quorum omnium se testem presentem dicit, porrò sic pergit: El habemus firmorem propheticum sermonem; cui bene facitis attentes: ... hoc primum intelligentes, quod omnis propheta Scripturæ propriâ interpretatione non fit. Non enim voluntate humana allata est aliquando propheta: sed Spiritu sancto inspirati, locuti sunt sancti Dei homines. Jam 1° locus iste ad solas Scripturas veteris Testimenti pertinet. Ad has enim unicè, quatenus prophetias de divinitate Christi continent, alegat S. Petrus lectores suos ex Iudaismo conversos ad Christum. 3° Si abstrahamus adhuc ab omni Ecclesiasticj iudicio et interpretatione illius loci, omnino quidem probabile videri potest, nomine propheticj sermonis, et propheticj Scripturæ, non præcisè prophetias propriæ tales, in SS. litteris veteris Testimenti contentas, designari, sed omnes illius libros universè more prophetiarum divinitatis inspiratos indicari. Certe etiam ad Ephes. 2, 20, cum gentiles ad fidem conversi dicuntur esse hospites in civitate Dei superadūcāti super fundamentum Apostolorum et prophetarum; et ad Hebr. 4, 1, cùm S. Paulus ait, multiformis Deus nōs loquens in Prophetis; utroque in loco valde probabile est non solos Prophetas in specie sibi appellatos, sed Mosen item et Davidem, qui de Messia item prophetas protulerunt, inò universè omnes scriptores sacros veteres designari. 5° Nihilominus, abstractio ab Ecclesiasticj iudicio, profectò id certum non est. Nam expressè loquitur S. Petrus de Prophetis loquentibus propheticè (*locuti sunt sancti Dei homines*). Nec argumentum ejus ullo pacto exigit, ut affirmet, vel supponat, scriptissime prophetas divinitus. Siquidem probare præcisè vult, Christum et Messiam presentem esse et Deum, tum ex voce Del Patri, quam ipse in Thabor audisset, tum ex testimonio Prophetarum illum praedicantem; quorum prophetæ non poterunt esse inventa arbitria phantasie, sed revelationes S. Spiritus loquentibus illis facte. Itaque de loquentibus solùm Prophetis locutus ipse videlicet S. Petrus adhuc probabilitate potest, non de scriptibus SS. litterarum universè. 4° Denique si etiam prioren sententiam supponas de hoc loco; tamen hanc certè evincere immediatè, SS. libros integrè, sed solùm, prophetas illorum, divinitus scriptas fuisse.*

Ceterum easdem observationes applicare oportebit ad illud dictum S. Petri 1 Act. 10: *Oportet impleri Scripturam, quam prædicti Spiritus sanctus per os David de Iudea, etc., uti et ad alia similia. Quoniam vitia aliqua suppetunt SS. scriptorum novi Testimenti testimonia, que vel parva vim cum dubiis istibz propositis utrumque habere possint; ut adeò volens ea omnino præterea.*

17. — Sacri scriptores novi Testimenti uspiam testantur, se omnia ex integro divinitus scripsisse. Enimvero uspiam id genus testimoniorum in eorum litteris inveniuntur; et, quod amplius est, nec existat quidem testis illius alias probata fidei in Ecclesiæ, qui id expressè testetur, quod ipsi SS. scriptores id unquam de se testati ipsimet fuerint. Nec verò illam uspiam relatè ad universa à se scripta talen tantamque attentionem ac reverentiam uspiam requirunt, qualis quantumque scripto ex integro divino circa res omnes scriptas debetur; sed hanc semper restringunt ipsi Apostoli ad solam doctrinam suam. Solus auctor Apocalypsis S. Joannes se Dei accepisse imperium testatur, ut visiones et prophetias divinitatis acceptas conscriberet.

Similium in modum Ecclesiasticus à cap. 45 usque ad 50 laudat plorosque sacros scriptores veteris Testamenti singillatim; et tamen ne verbum de divinità illorum inspiratione et directione in universi scriptis suis memorat. Additè quod Melchior Canus de Locis theol. L. 3, cap. 5; Bellarminus, l. 4 de Verbo Dei, c. 4, § 2; Costerus in Enchir. c. 4; Lindanus in Panoplii. 1, c. 25, negent uspiam legi, aut testari Apostolos, se mandato Christi scriptis.

Martyres quoque frustæ veluti hujus divine originis Scripturarum testes allegantur. Nullus enim ostendit potest, qui pro hoc facto singillatum contestando martyrum subierit. Pro divinitate autem totius doctrina Apostolice mortem obire, illamque certam habere potuisse, quia Scripturas integras divinitatis scriptas assumi necesse sit.

48. — Itaque Scripturarum integrarum divinitas nec probatur à priori (11), nec à posteriori ex notis intrinsecis illarum (12): pro divinitate integrae Scripturæ novi Testimenti nec certum testimonium divinum (13), nec ullum ipsum sacramorum scriptorum existat (17): divinitas vero Scripturarum integrarum veteris canonis hebraici ex Christi divino quadam testimonio verisimiliter quidem concluditur (14); ex testimonio autem ipsorum sacramorum scriptorum, seu veteris (15), seu novi Testimenti (16), non certissimum probatur.

Videmus itaque, seposita auctoritate Ecclesiæ, plura solidioraque argumenta pro divinitate integræ Scripturarum veteris canonis hebraici, quam pro eadem divinitate integræ Scripturarum novi Testimenti suppetere, illorumque via ratione integre divinitatis probandæ præcipue in eo repositum esse, quod Christus et Apostoli, SS. Petrus et Paulus, divinitatem veterum Scripturarum adstrinxentes, verisimiliter eam intellexerint ad mentem Judorum, qui eas ex integro divina habueré. Secis certè istum errorum ipsi confirmassent. Profectò S. Paulus Epist. ad Romanos et ad Hebr. 5, 7, item 10, 15, et Act. 28, 25, atque alibi sapientia dogmata fidei varia absolutissimè se probare credit solùm allegatione locorum Scripturae veteris, passimque Apostoli dicunt, Spiritum sanctum locutum esse per Psalmum (Act. 1, 16), Isaiam (Act. 28, 25), Jeremiam (ad Hebr. 10, 15); dum istorum

scripta citant, ac proinde divina ista pollere auctoritate supponunt.

49. — II. Systema totum religionis atque dogmatum fidei in Scripturis, tam veteris, quam novi Testimenti, contentum, etiam seposita auctoritate Ecclesiæ, multò certioribus et efficacioribus argumentis probatur divinitus scriptum fuisse, quām integer contextus, cui illi miscantur. Patet id ex dictis supra.

Dices vero: Si semel probatum sat èst, sacros scriptores divinitus scripsisse dogmatum et prophetias in suis scriptis contentas, tunc ex ipso admittendum esse consequitur, cum nullà prorsus alia in re ita divino caruisse influxu, ut acta in illa errare potuerint. Quod si enim aliquando in factis aliis narrandis errerem admisissent, fides, memoria, et notitia illorum etiam in relatione dogmatum hanc extra omnem suspicionem erroris futura essent. Neque enim quid leve, quid magnum in Scripturis, quæ facta salvo dogmate falsa esse, quae non falsa esse possit, tam faciliter est statuere. Unde recte S. Augustinus in Ep. 8, 8. Hieronymo, simulacrum S. Pauli affligerunt, cum Cepham reprehendisse se, istumque reprehensibilem fuisse idem ad Galat. 2, scribit, ita respondet: *Admissum semel in tantum auctoritatis fastigium officioso aliquo mendacio, nulla illorum librorum particula remanebit, quia non, utcumque videbitur vel ad mores difficultis, vel ad fatum incredibilis, edem perniciossimam regula ad mentis auctoritatis consilium officiosum referatur.* Verum respondeo: hec ratio fundare prudens humanum iudicium et solidum conjecturam de integrâ divinitate Scripturarum potest; cujus etiam solius gradum attinget communis populi Judaici de cedem sententia, si hec also fundamento nixa non est. Ast non confidet talis utcumque prudens persuasio firmum dogma, cui adstipulari continuò omnes graviter obligemur; nisi hujus ipsius persuasione auctoritatem altiore ex fonte in Dei Ecclesiæ derivemus.

§ III. Argumentum unicum convincens esse Ecclesiæ concors sententia ostendit.

20. — Documenta de sensis Judeorum circa divinitatem suarum Scripturarum proferuntur. 1° Ipsi sacri scriptores Judeorum uspiam divinitatem immediatam suarum Scripturarum, sed solùm divinam originem et revelationem totius systematis religionis profitentur, cujus et dogmata et historiam scribunt. Unicum vestigium in 1 Machab. 12, 9, occurrit in Epistola Jonathæ ad Spartanos, ubi dicitur, habere se solatio sanctos libros in omni scilicet adversitate, τὸ πένθος τὸ ἡγετικόν. Auctor libri quarti Esdras cap. 14 quidem asserti, certo prodigio divino libros sacros omnes, in captivitate Babylonica deperditos, Esdras à Deo de verbo ad verbū dictos fuisse. Sed constat ejus libri auctorem fuisse Judeum, Christi fide imbutum, eò quod Christi distinctissimam faciat mentionem. 2° Amplius quid hanc in rem nobis Aristæas, Philo, et Josephus Judeus offerunt. Aristæas apud Josephum Antiq. l. 12, c. 2, narrat (de Mosis Pentatencho qui dem solo) versionis Septuaginta duorum historiam,

et quidem circa omne id genus miraculum factam, quale post Philemonem nonnulli ex SS. Patribus christiani eidem facto nimis creduli affinxeré. Ubi premissa quidem narratione fabulosâ de Theopompo, qui ob tentatam jam antea similiem versionem SS. librorum rationis usū à Deo in pœnam privatus fuerit, mirabilem solūm consensionem tante multitudine interpretum (quos in commune contulisse operam et consilium expressè affirmat) extollit; reipsa, ut videtur, in id intentus, ut præjudicium adversus grecam versionem illam conceperit, et de fictitiâ profanatione SS. librorum inde ortu, Iudæis eriperet. Ex quo proinde satis antiquitas opinionis Iudæorum de divinâ quâdam origine suorum SS. librorum innotescit, quos versione in alienam linguam profanari credebant. Neque vero reverentiam istam solum divinae origini legis et religionis sue in illis SS. libris contente, non scriptiori ejusdem à Iudæis habitata credas. Nam 5° Philo Judæus camdens versions 70 historiam in lib. II. de Vitâ Mosis multis prodigiorum fragmentis interpolatam refens, aperte interpretib[us] versionem de verbo ad verbum divinitus singillatim dictatam, indeque in tantâ grecæ lingue copiâ ac verborum synonomous multitudine sane mirabilem consensionem ortam fuisse affirmat. Si ita de versione sensit Philo, num fortè minus quidquam de autographis crediderit? Appellans illi SS. libros passim his vocibus utitur λεπτὸς γράψας, λεπτὸς γράψας, θεοῦ, λεπτὸς γράψας, φίλος. Ipse modus commentandi in SS. libris, eidem usitatus, et in verbis justa ac sententias mysteria persequens, certam sententiam illi fuisse ostendit, integrè à Deo fuisse dictatos. Universè idem Prophætum definit eum qui non nisi que Deus illi interno locutus est, externâ proloquitor; indequæ conclusit, in sermone talis propheta nihil imperfectum inceptumque inesse posse. 4° Josephus contra Appionem, l. 1, de libris historicis nationis ait, eos non nisi à prophetis scriptos esse; qui vetustissima facta ex divina revelatione, sui verò temporis acta sinceritate summâ scriperint. Ese apud se (Judeos) non ingentem numerum, sed 22 hand amplissimis libris, qui totius acti temporis historiam complexis, merito diuinis habentur. Ex his quinque Mosen habere auctorem, qui et leges, cum historiâ à mundi principio usque ad Mosis obitum, continerent. Intervalua illud temporis saltem ter milles annos complexis. A Mosis obitu usque ad regnum Artaxerxis, qui post Xerxes in Persia regnabit, Prophetæ post Mosen historiam sua actatis tredecim libris complexos fuisse. Quatuor reliquias portantem canicis laudes divine, partim institutionibus vita religiosa decende constare. Exinde quidem et historias inde ab Artaxerxe usque ad hodiernum diem litteris signatas inter Judgeos fuisse: sed eas fidem atque auctoritatem priorum librorum non habere; eò quod prophetarum series ulterior incerta sit. Summan esse Judgeorum erga SS. libros reverentiam, ita, ut post tot secula nemo ausus sit quid addere, vel demere, vel mutare; sed omnibus id à teneris persuasum esse: scripta illa pro ipsius Dei dogmatibus habenda, eis constanter inherendum, et si opus fuerit, pro iis mortem cum gaudio appellandum,

esse. Tum memorata Machabaeorum fratrum constanza in tormentis pro divine legis et SS. librorum obseruantia defendenda exantatis, Grecos urget: Num quis ex ipsis simile quid patientium sibi pro universorum suorum librorum facturam amolienda existimaret? Ejus porrör discriminis hanc unam esse causam ait, quod eos narrationes nonnisi tales complecti crederent quas illum auctores nonni ex merita humana sententia conscripserint. Itaque Iosephus absolute testatur, Christi aetate à Judeis universos SS. libros sui Canonis pro divinitatis dictatis habuisse: et si documenta nos deficiant, quibus docemus de prima epocha sententiatione per eos conceptio, aut nun inde a principio semper ita senserint. 5° Denique ex aliatis Christi testimoniis (15), et testimonio SS. Petri et Pauli (18) patet illo ipso tempore receptam apud Judaeos sententiam fuisse, res omnes saltem ad dogmatis aliecius rationem pertinentes, quecumque in SS. litteris continentur, divinitatis scriptas, atque ab divinam auctoritatem certissime credendas esse. Quo enim pacto secutus ait Christus, aut Apostoli, continuo Judeis SS. litteras ut in Spiritu scriptas, et in quibus S. Spiritus loqueretur, citare potuerint? Quia emphasi Christus et Apostoli titulis ex uno verbo scriptoris sancti argumentum irrefragabile repetere posseat, ex. gr., ex voce: *Dii estis, David in Spiritu vocat Messiam Dominum, et ad Hebr. 1: 5: Cui angelorum dixit aliisque: Filius meus es tu?* 6° His adest testimonia Thalmudus Babylonius in tract. Sanhedrin, et Jerosolymitanus, tract. Taanith, et Rabbinorum Moses Maimonidis in tract. de Punitentia, Menasseh Ben Israel in Probl. 6 de Creat., assentient divinitatem SS. Scripturarum esse articulum fidei fundamentale.

21—Sensa Patrum et scriptorum Ecclesiae Christi de divinitate integrarum Scripturarum, utrinque Testamenti. 1° S. Clemens Romanus Ep. 1 ad Corinth. vocat Scripturas sanctas, diciture, esse oracula S. Scripturis, quae nihil injustum, nihil falsum contine posse: item, Epistolam S. Pauli ad Corinthios in Spiritu scriptam esse. 2° S. Polycarpus in Ep. ad Ephesios iidem Scripturas sanctas vocat, et inter has allegat Epistolam S. Pauli ad corinthon scriptam. 3° S. Justinus Martyr in Apol. 2 non prophetis, sed Spiritui sancto ad Dei Verbo tribuenda esse, que illi loguntur. In Dial. cum Tryphonie negoti absolute, in Scripturis analogias esse posse, et SS. scriptores vocat *οιχιανούς καθηκόντες, ἀγρού παραπλήκτες Ιερουάρι.* In Parenthesi ad gentes, quae eidem adscribuntur, docet SS. scriptores fuisse instrumenta à S. Spiritu cœu plectro mota. 4° S. Dionysius Corinthiacus apud Euseb. 4, 25, vocat Scripturas Domini. 5° S. Irenæus, adv. heres. L. 1, c. 47, 46, defendit Scriptoram perfectam credi debere, cō quod sit *Verbum Dei et Spiritus ejus.* Idem L. 2, 27; 1, 8; 5, 20, appellat Scripturas diuinias, divina oracula, Scripturas Domini. 6° Clemens Alexandrinus in Pædag. ait, os Domini et S. Spiritum omnia locutum esse, que SS. litteræ dicunt; ac provocat ad S. Pauli dictum 2 Tim. 3, 6: *Omnis Scriptura diuinus inspirata,* etc. In Stromat. L. 4, ait Scripturas

omnipotenti auctoritate confirmatas esse. 7° Origenes de Princ. Scripturas dicit *Spiritu sancto scriptas;* in L. 5 contra Celsum: *Judeos et Christianos convenire in hoc, quid SS. libri divino Spiritu scripti sint.* In Comment. in Lucan. Prefat., ait quatuor Evangelistas scriptissime à S. Spiritu inspiratos; in Prefat. in Matth. addit cooperante S. Spiritu scriptissime, *πεπεριστές τοῦ ἔγγονοῦ Ιησοῦς,* 8° S. Cyprianus de Unit. Eccl., ait S. Spiritum per Apostolum Paulum in ejus Epistolis loqui. 9° Eusebius in Hist. Eccl. 5, 28, Amemonis heresiarchæ ascellas de corrupta Scripturis accusatos fuisse ab aliquo scriptore memorat, qui hoc scelus ita exaggerat: *Vel non credebat ipsi, SS. Litteras à S. Spiritu dictatas, et sunt infideles; et se S. Spiritus prudentiores existimat, et fatui sunt.* 10° S. Athanasius decretori de cernit in Exposit. Psalm. utrinque Testamenti libros integros dicente (*vel inspirante*) S. Spiritus scriptis fuisse. 11° S. Ambrosius in Epist. ad Justum ait, aliquos inificari, SS. scriptores arte scriptisse: seque eisdem esse sententiae; non enim arte, sed per gratiam omni arte maiorum scriptisse, eò quod scripserint que S. Spiritus dicaret. 12° Abhinc nubes integra interpretatio sequitur, qui omnes ipso interpretandi modo, et in omnibus apicibus divinos sensu venando, satis ostendunt sensa sua de divina origine integræ Scripturae.

Auge his sensus publicus ac summe concors Ecclesie totius catholice est, per omnia secunda sequentia ad nos usque conservatus; quanquam, quod res omnes in Scripturis divinitatis scriptas affirmat, nullo unquam solemnè Ecclesie definitione confirmatus. Etenim concilium Tridentinum oecumenicum sess. 4, in Decreto solemni de Scripturis et traditionibus divinis, traditum Dei verbum scripto, equiparare contentum, aperte abstractum ab eo, an prater *salutaria veritatis et morum disciplinae* dogmata, res etiam ceteræ in Scripturis contente divinitatis aut revelatae, aut dictatae, aut quoquo modo scripta sint. Postquam enim dixit, id, quod promissum ante per prophetas fuisse, nempe ut sublati erroribus puritas Evangelii in Ecclesiæ semper conseretur, D. N. J. Christian, Dei Filius, proprio ore primam promulgavit; deinde per suos Apostolos, tanquam omnis et salutaris veritatis et disciplinae, predicari jussisse; sic pergit: *Perspicaci (SS. synodus) hanc veritatem et disciplinam contineri in libris scriptis et sine scripto traditionibus, quæ ipsis Christi ore ab Apostolis accepte, aut ab ipsis Apostolis, Spiritu sancto dictante, quasi per manus traditæ, ad nos usque pervenerunt: orthodoxorum Patrum exempla secunda, omnes libros tam veteris, quam novi Testamenti, cum utriusque unus sit auctor, neconon traditiones ipsas, tam ad fidem, tam ad mores pertinentes, tanquam vel ortenies à Christo, vel à Spiritu sancto dictatas, et continuâ successione in Ecclesiæ conservatas, pari pietatis ac reverentiae sensu suscipit, et veneratur.* Ecce! De sola veritate salutari et disciplinæ in libris sacris contentis memorat Tridentinum, ac profiterit, se id est, quia hanc in illis ac in traditionibus contineri ex equo nōset, et has et illos, se pari pietate suscipere.

22.—Sensus Ecclesie catholice publicus et communis de divinitate integræ Scripturae veteris ac novi Testimenti ipse regitur à Spiritu sancto, ac proln falso esse non potest. 2° Certe ergo ex Ecclesie concordi judicio sumus, universam Scripturam quod res omnes in ea narratas non minus quam quod dogmata divinitatis esse scriptam. Regitur enim illi sensus Ecclesie à S. Spiritu, si in suo influxu impedit, ne in ita re Ecclesia fallatur integra (5). Atque S. Spiritus ipsa ita influit in eundem. Promisit enim Christus nunc S. Spiritus assistentiam, ut nec erret ipsa unquam integra, nec errorem doceat in materia fidei divinae, sive docendo aliquid contrarium dogmatis divinitatis accepisti, sive proponendo aliquod dogma eu divinitati acceptum, quod tale non est. Jam vero erraret Ecclesia in materia fidei, si res omnes in Scripturis narratas, in eo vel unam aliquam ex eis, proponeret cui à Spiritu sancto inspiratum, aut sua divina auctoritate confirmatam, ac prolaide credendam properet Dei auctoritatem; que talis non esset. Ergo, etc.; quod primum. Ex vero alterum ultra consequitur.

Addit: Si Apostolus aliquis, cui immediatè promissa in docendo Evangelio Christi assistentiam S. Spiritus est, idem declarasset de quocunque Evangeliorum libro, ex. gr., S. Luce, judicium ejus vi divinae promissionis Jesu Christi foret, et ab omni christiano rectè haberetur erroris expers, et falli nescimus. Atque promissum Christi stabile est, ne solos attinet Apostolos, sed vel maximè eorum successores episcopos, atque caput ipsum Ecclesie; maximè vero ipsam universalem Ecclesiam, quam Christus Matth. 16 promulgit, in omne tempus sui fundamento ita immobilitatem inveniunt, ut factum aliquod pro vero habeatur. Atque haec assertatio non nisi in ilium cadit, qui aut proprio sensu id expertus ipse est, aut certè ab oculatis testibus id exceptit. Si judicium Ecclesie sufficiente ratione nititur, tantum illud valdebit apud nos, quantum ista ratione, quia nititur: sed ipsum ratio sufficiens nobis esse non poterit, ut ei astipulemur. At testimoni vices si gerat; Patres, qui divinam Scripturæ inspirationem affirmant, ipsi oportet testetur, se ab Apostolis ipsis audire, quod iste sese inspiratus à Deo intime senserit, dum scriberent. Negari non potest, fieri potuisse, ut Patres hoc ab Apostolis testimonium accepissent: at enim ut, quod acta ita accepissent, certi esse possentes opus esset, ut vel christiani doctores aliqui id ipsum certa fide testarentur, vel certè ut illi modus non suppetoret ostendendi, quia pacto ad illus de Scripturis judicium adducti essent. Atque neutrum reip̄s evenire videmus. Nec Patres testantur, Apostolos de accepta rerum omnium à se scriptarum divinæ inspiratione quidquid affirmasse; nec nobis desunt rationes aliae, ex quibus ortum verisimilitudinem illius Ecclesie concordis judicij explicare possimus. Manero itaque his christianis totius Ecclesie sensis vim veri fundatrici judicii, sed nequaquam testimoniū illius authenticum. Verum huic peractu quidem ratiocinio et oppositioni breviter respondeo. Seu merum judicium hoc sit Ecclesia de Scripturarum universarum

divinitate, ex pacto et ex illis rationibus ortum, quo
vult scriptor iste extimis; sive re ipsa testimonii ra-
tionem habeat; cuius tamen primi auctores, qui ex
ore ipsorum Apostolorum id factum excepit, igno-
rentur: nihilominus nec id iudicium ob rationes, ex
quibus formatum est, nec testimonium precisiō ob
fidem testimoniū morē humanam, ita erroris expers est,
ut certissimam ei fidem habere et possimus et debeat-
mos; sed quia tam concors istud seu iudicium, seu
testimonium Ecclesie in argumento ad fidem perti-
nente, vi promissionis à Christo factae certissima à
Spiritu sancto regitur. Ita ergo certis ex documentis
probare non possumus, merone iudicio ex dictis ratio-
nibus concorditer late, an verò certis ex attestatio-
nibus sacrorum ipsorum scriptorium, concors iste
sensus Ecclesie totius christiane de Scripturam
divinitatem exortus sit; tamen de infallibilitate ejusdem
in assentendo cùdēm aliunde, ex Christi nimurū pro-
missio, certi sumus, atque ex eo item quod Ecclesia
ionumeras res pro materia fidei divina falso propo-
neret, si in illa de Scripturam divinitatem sententiā
tam concordi à vera aberraret. Hanc respondemus
eximio scriptori, de quo dixi, ipsimet sic probatum
iri confido, ut in ea nihil significat à sententiā mea
discrepet, si semel mecum Ecclesia Christi iudicium
falli nescium in universis rebus fidei à Christo attri-
butum concedat. Sed enim

Opponunt huc in parte 2ª communiter Protestantes
Catholicos, circulum aperte vitiosum ab his committi,
et Scriptura divinitatem per Ecclesiam auctoritatem,
istamque viciissim ex divina Scriptura attestatione
probari. Ego verò fidem vestram require, viri testi-
matisim! Probatum equidem auctoritatem illam falli
nesciam. Iudicium Ecclesie in rebus fidei ex divinis
Christi ipsis verbis; sed nequam haec alter in
Evangelio quām merē humanitas, quāquam fide
summā humanā, ab Apostolo conscripta supponitur.
Non ergo Ecclesiam auctoritatem illam ex Scriptura
divinitati attestatione, sed ex locutione divina
Christi probamus, quam interim solūm humanā fide
scriptura assumimus. Evidenter itaque abest circulus
in demonstratione nostra. Unde hoc ipso, non alio
sensu, pridem S. Augustinus celebre illud dictum
edit ad contra Epist. fundam. c. 5: *Evangeliū non
crederem* (scilicet non in omnibus) *nisi Ecclesiae au-
toritas me moveret*. Est enim notior ista Ecclesiae
auctoritas, quām rerum omnium divina in Scripturis

exarata. Opponunt 3^a velut à priori. Deus non facit miracula
sine necessitate. Atqui nulla erat necessitas superna-
turalis influxus Dei in Scripturas sacras ad hoc, ut
servirent perpetuū veluti pro tabulario publico et
summē authenticō dogmatū christiane religionis à
Christo traditorum. Neque enim sine tali miraculo
debeat scriptoribus seu sufficiens rerum scriptura-
rum notitia naturalis, neque fides authentica et sim-
ceritas. Addunt, satis saltem futurum fuisse, si illo-
rum scripta morē humanitas evarata, postmodum
relecta proballeret vir aliquam, ex gr., Apostolus, à Deo

hac in parte illustratus, et auctoritate prædictus. Re-
spond. 1^a quid scriptoribus necessarium de alio
concurso Dei fuerit, scitissime persperxit ipse
Deus. Si ergo semel aliunde satis de immediato Dei
influxu ex Ecclesie iudicio constet, inferamus oportet,
illius immediati influxus determinat necessitatem
Deo probè perspectam fuisse. 2^a Deus etiam
solus utilitatis et majoris salutis causa miracula facit;
si hec ad istam necessitatem esse, nec ilam sine his
obtineri posse intelligit. Atqui utile profectō, imo
necessarium esse hoc miraculum potuit, ut sacri scrip-
tores nupsiā etiam in dogmatibus, presertim profundioribus,
referendis errarent: ad quem certè finem
Christus Apostolus S. Spiritum promisi; item ut ne
quid utilium dogmatum oblivione quodam, vel neg-
lectio omittentur. Denique necessarium esse provi-
deri potuit, ut ne SS. scriptores errarent in reliqua
narratione historica: de quo errore si postea convin-
cerentur, fides illorum etiam in dogmatibus referendis
reddetur suspecta. Vide dicta (19). Et verò cur
Theiste multi tantopér elaborant in erroribus chrono-
logicis, historicis, geographicis, etc., in SS. Scriptura
dilegendi, nisi ut per istos fidem SS. scripto-
ribus etiam in divinis revelationibus referendis
eripiant.

Opponunt 4^a à posteriori, et ex notis intrinsecis
constare, Scripturas non esse divinitatis scriptas. Nam
1^a saepe obscurae sunt; lingue et stylī imperitiā, aliisque
defectibus laborant passim. 2^a Antilogia plurima
in illis occurrit. 3^a Subinde in illis contra bonos
mores peccatur, tunc facto, ut cùm Psaltes Ps. 108
malè inimicis suis impetrator; S. Paulus Act. 23, 5,
summum sacerdotium conviciatur, eidemque male
precator; etc.; tum doctrinā, ut cùm Christus Matth.
5, 45, dixisset: *Dicitur enim antiquis: Oditus ha-
bēbit inimicum tuum.* 4^a Alias certi errores historici
deprehenduntur. S. Mattheus 27, 9, pro Zachariā
etiam falso Jeremiam. Marcus 1, 2, loco Malachiae
allegat Isaiam. Resp. ad 1: Id solūm probat, divinam
directionem solūm ad idesse extendisse, ut ne falsum
uspianum scriberent. Cur obscuritatem permisit Deus,
alibi explicatur (vide Bonfren. cap. 9, sect. 4 et 5).
Ad 2, antilogias esse merē apparentes, et solvi ab
interpretibus; et si non omnes aperte explicari pos-
sunt, in causa est aliquis defectus eruditioñis circa
mores et regionis indolem, chronologię, ceteris,
geographię, etc. Ad 3: Prophetæ manusstissimi non
imprecationes male, sed vaticinii sunt, quies obvi-
tura oppressoribus innocentio ad Deo supplicia pre-
dicunt. Passim enim Hebrei futurum indicativi et
imperativi inter se permutare solent. *Constitutus super
eum peccatorem*, idem est ac *constitutes* Act. 23; eti
facto materialiter saltem errasset S. Paulus, tamen
divinitatis scribi factum à S. Lucā potuit. Interim potuit
S. Paulus Dei inspiratione moveri ad exprobraw
summo Sacerdoti etiam sibi ignoto hypocrisi,
quod accusans ipse Paulum violare legis, actu contra
legem peccaret jubendo ipsum percuti. Christus
Matth. 5, non dicit, legē Mosis præceptum fuisse ini-

micorum odium, sed mala interpretatione Judgeorum
id licitum fuisse creditum. Ad 4: Error Matthaei ex
opinione Origenis, Eusebii Casarensis lib. Demonst.
Evang. dem. 4, et S. Hieronymi in Psal. 77, à libra-
riis describeribut primū exortus est. Opinatur
ali, eamdem sententiam olim et apud Jeremiam
scriptam exitisse; sed non omnia amplius Jeremiam
scripta et vaticinia extare. Interim in fonte syriaco
nullus propheta nomen expressum legitur, sat veri-
simili indicio, Jeremie nomen non esse Matthei au-
tographon, sed merum glossema, quod margini forte
adscriptum per librarios, denunt in graciam et lati-
num irreperitur. In Marco ex mente S. Chrysostomi
illa verba: *Sicut scriptum est in Isaïa*, non referun-
tur ad omnia que sequuntur; sed ad id tantum:
*Vox clamantis in deserto, etc. Illa vero: Ecce ego
mitto angelum meum, etc.*, tanquam de suo Evangelio
addidit; quod facere jure potuit, quanvis eadem
in alio Prophétā reperiantur. S. Hieronymus ait,
scriptoribus ecclesiasticis, qui parens de ista re
jam primis seculis sensere. Sie Papias apud Euseb. 3,
59, scripsit: *S. Marcus sermones et facta Christi pra-
ceps ex memoriā narrare, prout ea tenuerat ex narra-
tione S. Petri; indeq; nec illos verbis ipsis Christi,
qua ipse non audiisset, nec ista ordine temporis re-
ferat.* S. Hieronymus S. Pauli dictiōnem sepius per-
stringit cū vitiosam. Nam in Psal. 81, de illo ait:
*Vide Paulum, qui solecismos facit in loquendo, a
totum orbem subegit.* In Epist. ad Ephes. 3, dicit
illud sermone trivali ut: *sicque passim illum corri-
pit Hieronymus, ut apologiam denique hanc in parte
pro se scribere necesse haberuit. Nos, inquit in Epist.
ad Gal. 3, quotiescumque solecismos, aut tale quia
adnotamus, non Apostolū pulsamus, ut malevoli cri-
minantur, etc.*; et ad Gal. 6, de eodem Apostolo ait:
*Quod profundus sensus aliena lingua exprimere non
valuerit, nec curábit magnopér de verbis; cùm sensus
haberet in toto.* Et ad Tit.: *Non iuxta humiliatum,
ut plerique astinent, sed verò dicit Paulus se ser-
moni imperium esse.* Denique ad Gal. 3 dicit: *Stul-
tum cum studiis Galatis factum, simplicioribus solu-
modo usum argumentis, et quae stulti possent intelligere,
et penitus de trivio; adeo ut nisi premisisset; SECUNDUM
HOMINEM DICO, sapientibus discipere posset.* Epinverò
huc satis innuum, Hieronymum non credidisse, S.
Paulus scribenti omnia verba dictata fuisse. Similia
verò de illo scribit ad Algasiam q. 41, et ad Ilidibiam
q. 41. S. Basilus lib. 5 contra Euonymum, cap. pen-
ult., aperte hoc discrimen asserit inter ipsum lo-
quentem Dei Spiritum, et inter quenvis hominem, ex-
gr., S. Paulum scribentem; nempe quod Dei Spiritus
semper loquatur, quae Dei sunt; homo autem aliquando
sua, aliquando quae Dei sunt, loquatur: solius
autem Spiritus Dei verba omnia Dei ipsius verba esse;
non item ea que S. Paulus de suo dixit, scribens: *De virginibus præceptum non habeo.* Ubi sane S.
Basilus solūm negat, S. Paulus ibi Dei verba
proficeret dirigente Deo, ne erret. 3^a A. 1587, Duacensis,
et a. 1588, Lovaniensis academici danuvare has the-
ses a. 1586 à Lessio et Hamelio Jesuítis traditas: I.
*Ut aliiquid sit Scriptura sacra, non est necessarium sin-
gula eis verba inspirata esse à Spiritu sancto.* II. *Non
est necessarium ut singulæ veritatis et sententiae sint
immediata à Spiritu sancto ipsi scriptori inspirata.* III.
*Liber aliquis (qualis forte est secundus Machabœorum)
humanā industriā sine assistentiā Spiritus sancti scri-*

*§ IV. De qualitate et gradu influxis immediati divinae
auctoritatis in Scripturas sacras: ex quo planè ostend-*